

Norgga dokumeantaárbi: ohcanbagadus

Dát dokumeanta gávdno maiddái dárogillii.

Máilmmi dokumeantaárbbi Norgga lávdegoddi lágida 2018:s oðða nominašuvdnauoru man ulbmil lea viiddidit *Norgga dokumeantaárbbi*, UNESCO Memory of the World-prográmma našuvnnalaš registara. Válljeneavttuid vuodđun leat riikkaidgaskasaš eavttut mat leat čilgejuvvon *General Guidelines to Safeguard Documentary Heritage*:s ja riikkaidgaskasaš nominašuvdnaskovis. Dasa lassin galgá našuvnnalaš registtar vuhtiiváldit daid lassieavttuid mat logahallet kultuvrra ja servodaga Norggas.

Gulahallandiedut

Jus dus leat jearaldagat UNESCOs Memory of the World-prográmma, Norgga dokumeantaárbbi dahje nominašuvdnaproseassa birra, de váldde áinnas oktavuoda:

- Máilmmi dokumeantaárbbi Norgga lávdegotti čállingottiin Per Dehlin bokte Kulturráđis, tlf.+47 41599154, dahje per.dehlin@kulturradet.no .
- Máilmmi dokumeantaárbbi Norgga lávdegotti jođiheddjiin, ossodatdirektevra Øyvind Ødegaard Riikkaarkiivvas, tlf. 22 02 26 12 dahje oyod@arkivverket.no

Norgga dokumeantaárbi gávdno dáppe: <http://kulturradet.no/norges-dokumentarv> ja das lea maid sierra Facebook-siidi: [http://www.facebook.com/dokumentarv](https://www.facebook.com/dokumentarv).

Movt nomineret dokumeanttaid Norgga dokumeantaárbaí?

Visot nominašuvnnat fertejít devdojuvvot ja sáddejuvvot elektrovnnalačcat Kulturráđi ohcanportála bokte: <https://e-skjema.no/NorskKulturraad/>. **Nominašuvnnat mat sáddejuvvoit eará ládje eai árvvoštallojuvvo.**

Nominerenáigemearri: geassemánu 10. b. 2020.

Dárkuheamit

- Dokumeanttaid čáliheapmi Norgga dokumeantaárbaí mearkkaša vuosttažettiin čalmmusteami ja árvvus atnima. Čađahuvvo maiddai bargu gaskkustit dieđuid ja máhtu nominerejuvvon dokumeanttaid birra. Eai leat makkárge njuolggo ekonomalaš váikkuhusat jus oažju čálihuvvot dokumeanttaid Norgga dokumeantaárbaí. Formálalačcat ii leat vejolaš sisačáliheamis makkárge mearkkašupmi eaiggátvuhtii, hálldašeapmái dahje materiálageavaheapmái ge.
- Sihke priváhta olbmot, organisašuvnnat ja ásahuusat sáhttet nomineret Norgga dokumeantaárbaí.
- Dakkár oktavuodain go dokumeanttat gávdnojit máŋgga sajis, dahje jus leat máŋgja eaiggáda dahje hálldašeaddji, de fertejít addojuvvot dárkilis dieđut dan birra.
- Nominerejuvvon dokumeanttat fertejít leat čielgasit beaiváduvvon ja ráddjejuvvon. Oppalaš čilgejuvvon dokumeanttat eai dohkkehuvvo árvvoštallamis.

- Norgga dokumeantaárbi ii sáhte inkluderet buot priváhta dahje almmolaš arkiivvaid, vaikko man dehálačcat livče.

- Dušše dokumeanttat mat devdet ovta dahje máŋga dain čuovvovaš namuhuvvon eavttuin (1. - 6. eavttut; 5. čuoggás elektrovnalaš nominašuvdnaskovis) berrejít nominerejuvvot.

- Mihttu lea viiddidit registara mii addá viiddis ja ovddasteaddji gova Norgga dokumeantaárbbis, ja danne leat visot nominašuvnnat oassin ollislaš árvvoštallamis.

- Go dokumeanttat leat čálihuvvon Norgga dokumeantaárbaí, de eai sáhte rievdaduvvot dahje oððasis definerejuvvot. Spiekastat dás sáhttá leat audiovisuála dahje digitála materiála, danne go teknikhalaš rusttegiid ovdáneapmi sáhttá gáibidit ahte dát rievdaduvvo.

Árvvoštallaneavttut

Dokumeanttaid našuvnnalaš mearkkašupmi ferte duoðaštuvvot ovta dahje mángga čuovvovaš eavtu bokte:

1. eaktu – áigi:

Ahki ii iešalddis daga dokumeanttaid móvssolažjan, muhto juohke dokumeanta lea iežas áiggi buvtta. Muhtun dokumeanttain lea erenoamáš mearkkašupmi iežaset áigái, ovdamearkka dihte roasuid dahje dehálaš sosiálalaš dahje kultuvrralaš rievdadusaid olis. Dokumeanta sáhttá maid ovddastit oðða fuomášumiid dahje leat «vuosttaš iežas šlájas».

2. eaktu– báiki:

Dat báikkit gos dokumeanttat leat hábmeyuvvon, leat mearrideaddji fáktorat dokumeanttaid mearkkašupmái. Dokumeanttat sáhttet sistisdoallat mearrideaddji dieðuid dakkár báikki birra mii lea dehálaš Norgii. Báiki sáhttá iešalddis maid leat leamaš dehálaš dáhpáhusaid dahje fenomenaid dáfus maid dokumeanttat ovddastit. Dokumeanttat sáhttet maiddái čilget fysalaš birrasiid, gávpogiid dahje ásahusaid mat dán áigái leat jávkan.

3. eaktu – olbmot:

Dat sosiála ja kultuvrralaš konteaksta mas dokumeanttat leat ráhkaduvvон, sáhttet speadjalastit móvssolaš beliid olbmuid láhttema, dahje politihalaš, sosiála, industriála dahje dáiddalaš gárggiideami hárrai. Dokumeanttat sáhttet duoðaštit dehálaš beliid stuora lihkadusain, nuppástusain, ovdánemiin dahje manosmannamiin. Dokumeanttat sáhttet speadjalastit dihto indiviiddaid dahje joavkkuid doaimma.

4. eaktu – fáddá ja temá:

Dokumeanttaid temá sáhttá ovddastit dihto historjjálaš dahje intellektuála ovdánemiid luondu- ja servodatdiehtaga dahje humaniora, politihka, ideologija, valáštallama ja dáidaga hárrai.

5. eaktu – hápmi ja stíla:

Dokumeanttaid sáhttá leat dihto estetihalaš, stilisttalaš dahje lingvisttalaš árvu. Dokumeanttat sáhttet leat ovddideami, árbrevieru dahje ovdanbuktinvuogi válodoovdamearkkat, dahje das sáhttá leat formáhtta mii lea jávkame dahje mii lea juo jávkan.

6. eaktu – sosiála, vuoinjalaš dahje kultuvrralaš árvu

Dokumeanttaid márssolašvuhta sáhttá boahtit ovdan daid sosiála, kultuvrralaš, vuoinjalaš ja oskkolaš árvvu bokte, erenoamáš mearkkašumiin dihto joavkkuid identitehtii ja sosiála gullevašvuhtii.

Nominašuvnnat dán eavttu vuodul fertejít čájehit ahte dokumeanttain lea mearkkašupmi olbmuide geat ellet odne. Jus dat olbmot geat ovdal leat deattuhan dokumeantaárbbi kultuvrralaš, vuoinjalaš dahje oskkolaš árvvu, heitet dan dakhmis, dahje jus eai leat šat eallime, de massá dokumeantaárbi iežas dihto vuoinjalaš mearkkašumi ja oažju baicca vejolaš historjjálaš mearkkašumi

Árvvoštallama birra

Árvvoštallan lea buohastaahtti ja relativa. Lea veadjemeahttun loahpalačat árvvoštallat dokumeanttaid kultuvrralaš mearkkašumi. Mearrádus čálihit dokumeanttaid Norgga dokumeantaárbbái lea boađus ieš dokumeanttaid árvvoštallamis, árvvoštallaneavttuid vuodul, ja eará dokumeanttaid vuodul mat leat čálihuvvon dahje válđojuvvon eret registarisi.

Go árvvoštallojuvvo galget og dokumeanttat čálihuvvot Norgga dokumeantaárbbái, de árvvoštallojuvvojtit vuostazettiin:

autentiskehta vuodul. Leat go dokumeanttat nu go orrot leame? Sáhttá go dokumeanttaid identitehta ja vuolggasaji duođaštit? Májgošiid, oddasisbuvttademiid, fálskkáruššamiid dahje verrošuvvon dokumeanttaid sáhttet buoremus ulbmiliid geažil navdit autentalalaš dokumeantan.

Máilmimi dokumeantaárbbi Norgga lávdegoddi berre duođas luohttit dasa ahte dokumeanttain lea našuvnnalaš mearkkašupmi. Dat mearkkaša ahte dat fertejít leat:

áidnalunddogat ja buhttemeahttumat, nu ahte dokumeanttaid manaheapmi dahje billahuvvan maiddái vhágáhtášii našuvnna kulturárbbi. Dokumeanttain ferte leat, dahje leamaš, stuora mearkkašupmi - positiiva dahje negatiiva - historjjálačat, dahje galgá speadjalastit fenomenaid ja/dahje ovttaskas dáhpáhusaid main lea, dahje lea leamaš, mihtimas servodatlaš mearkkašupmi sihke našuvnnalačat ja/dahje dihto kultuvrralaš surgiin Norggas. Dokumeanttat sáhttet ovddastit dihto šlája dokumeanttaid, muho ii sáhte leat juste seammalágan go eará dokumeanttat.

Čuovvovaš bealit deattuhuvvojtit maid ollislaš árvvoštallamis:

- Nominerejuvvon dokumeanttat berrejít čalmmustahittit fenomenaid mat giedhallojuvvojtit hui unnán dokumeanttain
- Nominerejuvvon dokumeanttat berrejít čalmmustahittit erenoamáš márssolaš fenomenaid dahje historjjálaš dáhpáhusaid.
- Nominerejuvvon dokumeanttat berrejít ovttastaahttit báikkálaš áššiid globála áššiguin.
- Nominerejuvvon dokumeanttat min dálááiggis sáhttet leat seamma áigeguovdilat go boarráset dokumeanttat.

